

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۱۰/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

بررسی موانع فرهنگ کتابخوانی در بین دبیران مقطع متوسطه دوم شهر رودهن

سحر صادقیان

دانش‌آموخته دکتری روان‌شناسی سلامت، دانشگاه تهران، تهران، ایران
Email: sadeghiansahar516@gmail.com

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی موانع فرهنگ کتابخوانی در بین دبیران مقطع متوسطه دوم ناحیه یک شهرری بود. روش پژوهش توصیفی - پیمایشی بود. جامعه آماری این تحقیق کلیه دبیران مقطع متوسطه دوم شهر رودهن بود. با استفاده از فرمول کوکران و روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۳۸۴ نفر به‌عنوان نمونه مورد مطالعه قرار گرفتند. به‌منظور سنجش متغیرهای مورد استفاده در پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته استفاده گردید. برای تعیین روایی محتوا به روش لاوشه، دو ضریب نسبی روایی محتوا (CVR) و شاخص روایی محتوا (CVI) به کار گرفته شد. با توجه به مقادیر به‌دست‌آمده، روایی محتوایی پرسشنامه از نظر کمی نیز مورد تأیید قرار گرفت. پایایی پرسشنامه‌ها بر اساس آلفای کرونباخ برآورد گردید. در بخش آمار استنباطی داده‌ها با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای، تحلیل عامل و آزمون رتبه‌بندی فریدمن مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند، و نتایج نشان داد بین میانگین وضعیت موجود فرهنگ کتابخوانی در بین مقطع متوسطه دوم شهر رودهن اختلاف معناداری با میانگین جامعه وجود دارد. تحلیل عامل نشان داد که بالاترین بار مؤلفه‌های (عوامل اجتماعی و عوامل فردی) بر روی عامل اول است. بر اساس آزمون فریدمن بین میانگین شاخص‌های به‌دست‌آمده تفاوت معناداری وجود دارد و در زمینه میانگین رتبه موانع فرهنگ کتابخوانی در بین دبیران مقطع متوسطه دوم شهر رودهن، میانگین عوامل فردی و عوامل اجتماعی به ترتیب با ۶/۸۷ و ۵/۴۹ بالاتر از سایر متغیرها است.

کلمات کلیدی: دبیران، فرهنگ کتابخوانی، موانع.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۱- مقدمه

مطالعه و کسب علم و دانش زیربنا و زمینه‌ساز توسعه و پیشرفت کشور و راهگشای بهروزی، سعادت‌مندی و فرزاندگی جامعه و انسان‌ها است (همایی و اشرفی ریزی، ۱۳۹۲). مطالعه و کتاب‌خوانی یکی از ابزارهای کارآمد برای توسعه و تعالی فرهنگ است (ابوطالبی، ۱۴۰۰). گسترش فرهنگ مطالعه در میان اقشار مختلف جامعه به‌خصوص معلمان و دانش‌آموزان به رشد و شکوفایی علمی، فرهنگی و اقتصادی کشور منجر می‌شود (غفاری و هنرجو، ۱۳۹۷). تجربه نشان داده است که سرانه مطالعه و خواندن در کشور امر مهمی است که نباید از آن غافل شد (رضوانی و صالح نیا، ۱۳۹۹). باوجود آنکه فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی باید به‌عنوان یک عامل مهم در یادگیری فردی و اجتماعی به‌ویژه در میان فرهنگیان از جایگاه ویژه‌ای برخوردار باشد، اما متأسفانه به دلایل متعددی، کتاب جایگاهی شایسته در جامعه ایرانی ندارد و هنوز افراد حتی معلمان مطالعه را به‌عنوان یک نیاز دائمی برای خود احساس نمی‌کنند (خنیفیر و همکاران، ۱۳۹۳).

کتاب، یکی از ابزارهای تفکر، رشد و تعالی انسانی است. از دیرزمان اهمیت مطالعه و کتاب‌خوانی نزد اهل علم و ادب شناخته شده است و درباره آن سخن‌ها رفته است. کتاب، حتی در روزگار پیشرفت‌های چشمگیر بشر در عرصه‌های دانش، تمدن و فرهنگ، نه تنها اهمیت خود را از دست نداده، بلکه جنبه‌های گسترده‌تر، تازه‌تر و جلوه‌های پایدارتر یافته است. بیگمان، کسانی که در وادی پیشرفت‌های گوناگون، گام‌های بلند برداشته‌اند، هرگز با کتاب و کتاب‌خوانی و پژوهش بیگانه نبوده‌اند، بلکه مطالعه را عنصری اصلی و ضروری دانسته‌اند (زارعی، ۱۳۹۲). چراکه کتاب و پژوهش از عناصر مهم فرهنگی و ابزاری مناسب برای تغییر دادن فرهنگ است و عناصر جدید فرهنگی را به افراد جامعه منتقل می‌کند و ضمن حفاظت از فرهنگ متعالی، آن را بدون تغییر و تحریفی در اختیار آیندگان قرار می‌دهد. روشن است که فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی نه تنها یکی از مؤلفه‌ها و ارکان اصلی فرهنگ به شمار می‌آید، بلکه خود نیز سبب تکامل و توسعه فرهنگی می‌شود (یعقوبی راد و همکاران، ۱۳۹۴).

کتاب‌خوانی، راهی برای دستیابی به دانایی و توانایی است که به آدمی در فهم و درک درست، یاری می‌رساند و کلید گذر از محدودیت‌ها و جهالت‌ها و ورود به دنیای گسترده و ژرف است. از همین رو، مطالعه پنجره‌ای به سوی اندیشه‌ها، تجربه‌ها، آموخته‌ها و اندوخته‌هاست. مطالعه و خواندن همیشگی و مادام‌العمر اساس فرهنگ کتاب‌خوانی است. در حقیقت، فرهنگ کتاب‌خوانی، حرکتی فراتر از یک مهارت عادی است و متضمن فرهنگی است که حاوی سواد گسترده است و خواندن از فعالیت‌های روزانه و مداوم زندگی به شمار می‌آید (استرانگر و یوهانسن^۱، ۲۰۱۴). به‌زعم وایتهارست، افرادی که درست می‌خوانند و بیشتر مطالعه می‌کنند، فرصت‌های بیشتری برای کسب دانش در زمینه‌های گوناگون خواهند داشت (شاو و دیویدسون^۲، ۲۰۰۸). به‌این ترتیب، فرهنگ مطلوب خواندن، نه تنها به‌منزله مقوله‌ای در راستای دستیابی به اهداف مدرسه توسعه‌یافته است، بلکه امری است که در همه جنبه‌های زندگی انسان به کار گرفته می‌شود (دویران و آسلین، ۲۰۱۰). فرهنگ مطالعه و خواندن زمینه بهبود استانداردهای آموزشی را فراهم می‌آورد (کچالا^۳، ۲۰۰۷). زیرا فرهنگ کتاب‌خوانی، بر نگرش‌ها، باورها و رفتارهایی دلالت دارد که شرایط خواندن را در میان یادگیرندگان، معلمان، مدرسه و جامعه فراهم می‌سازد و به‌طور کلی با همه فعالیت‌های خواندن مرتبط است و فراگیران را قادر می‌سازد بر اساس یک اصول منطقی به خواندن بپردازند. چنین فرهنگی تعمیق می‌یابد و پایدار می‌ماند (ژوبرت^۴ و همکاران، ۲۰۱۴). از سویی ابزاری هدفمند و کارساز در پرورش و رشد استعدادها و راه کمال و پیشرفت انسانی می‌باشد (حنیفه لو، ۱۳۹۵).

با توجه به اهمیت و نقش کلیدی مطالعه و کتاب‌خوانی در توسعه جوامع، هرگونه کم‌توجهی به این موضوع، توسعه و تعالی جامعه را با موانع جدی مواجه خواهد ساخت. بی‌توجهی به کتاب و کتاب‌خوانی یک بیماری فرهنگی و اجتماعی محسوب می‌شود که ناشی از فراگیر نشدن فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی در بین اقشار مردم یک جامعه است و می‌تواند در درازمدت

1. Stranger & Johannessen
2. Shaw & Davidson
3. Kachala
4. Joubert

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

ضربه‌های جبران‌ناپذیری بر پیکره فرهنگ کشور وارد کند (کاربخش راوری، ۱۳۹۲). اکنون همه کشورهای دنیا میزان توسعه‌یافتگی خود را با شاخصه‌ای پژوهشی مانند تعداد پژوهشگران، سهم بودجه پژوهشی، تعداد مقاله‌های چاپ‌شده در مجله‌های علمی و مانند این‌ها می‌سنجند (کریمیان و همکاران، ۱۳۹۰). لذا با توجه به اهمیت و نقش کلیدی مطالعه و کتاب‌خوانی در توسعه جوامع، هرگونه کم‌توجهی به این موضوع، توسعه و تعالی جامعه را با موانع جدی مواجه خواهد ساخت. کشور ما با وجود داشتن پیشینه فرهنگی بسیار غنی و با تأکید دین مبین اسلام بر امر مطالعه، به مطالعه و فرهنگ کتاب‌خوانی کمتر پرداخته است به طوری که مردم بیشتر اوقات و فراغت خود را به سرگرمی‌ها صرف می‌کنند و به مطالعه و کتاب‌خوانی کمتر توجه دارند (سیاه منصور، ۱۳۹۵).

آموزش و پرورش بدون مطالعه و پژوهش معنا و مفهومی ندارد، زیرا هرگونه تغییر و تحول بنیادین در ساختار آموزش و پرورش به پژوهش در حوزه تعلیم و تربیت بستگی دارد. با این وجود، هنوز هم معلمان و دبیران علاقه‌ای به پژوهش ندارند و فقط در نقش آموزشی خود محدود شده‌اند. همچنین از آنجایی که راهبرد توسعه که آخرین تجربه انسان معاصر در باب الگوی مناسب نوسازی و پیشرفت اجتماعی است، افزایش آگاهی و شعور اجتماعی را یکی از اهداف خود قرار داده و کتاب و کتاب‌خوانی را به منزله مکانیسم مؤثر و اطمینان‌آوری در این جهت، مورد تأکید قرار داده است. بنابراین سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان کلان کشور باید با ایمان به این مبانی، مکانیسم‌ها و روش‌های کاربردی‌تری را طراحی کنند تا دستیابی به این امر مهم و استراتژیک را تحقق عملی بخشند.

از طرفی در چنین شرایطی از زمان، با توجه به گسترش و اهمیت روزافزون اطلاعات علمی و نیاز به استفاده از آن و برای آماده کردن و مستعد نمودن زمینه بهره‌وری از این اطلاعات، و ایجاد احساس نیاز واقعی به آن، قبل از هر چیزی نیاز به بررسی موانع فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی نیاز است. برای برون‌رفت از این وضعیت و به منظور نیل به توسعه فرهنگی جامعه، شناخت موانع مؤثر بر فرهنگ کتاب‌خوانی در میان دبیران بسیار حائز اهمیت است و بدون توجه به این موضوع، نمی‌توان بر این مانع جدی، فائق آمد.

بر این اساس پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به پرسش‌های زیر است:

- ۱) وضعیت موجود فرهنگ کتاب‌خوانی در بین مقطع متوسطه دوم شهر رودهن به چه صورت است؟
- ۲) موانع فرهنگ کتاب‌خوانی در بین دبیران مقطع متوسطه دوم شهر رودهن به چه صورت است؟
- ۳) اولویت‌بندی موانع فرهنگ کتاب‌خوانی در بین دبیران مقطع متوسطه دوم شهر رودهن به چه صورت است؟

۲- روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و روش آن توصیفی - پیمایشی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دبیران مقطع متوسطه دوم شهر رودهن بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران و روش نمونه‌گیری تصادفی ساده ۳۸۴ نفر برآورد شد. جهت گردآوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته موانع فرهنگ کتاب‌خوانی، با ۷ مؤلفه و در یک مقیاس لیکرت پنج‌درجه‌ای (۱=هرگز تا ۵=همیشه) استفاده شد.

جدول شماره (۱): مؤلفه‌ها و گویه‌های پرسشنامه پژوهش

سؤالات	مؤلفه‌ها
۱-۱۱	متغیر انجام مطالعه و پژوهش
۱۲-۱۹	کتابخانه
۲۰-۲۶	عوامل اجتماعی
۲۰-۳۱	ملی و دولتی

۳۲-۳۶	عوامل خانوادگی
۳۷-۴۲	عوامل حرفه‌ای و عوامل سازمانی
۴۳-۴۵	عوامل فردی

برای تعیین روایی پرسشنامه از روایی محتوایی استفاده شد. برای روایی صوری و محتوایی پرسشنامه از نظرات متخصصان و اساتید راهنما استفاده شد و مورد تأیید قرار گرفت.

جدول شماره (۲): تصمیم‌گیری در مورد «نسبت اعتبار محتوا (CVR)» از طریق ضریب لائوشه

تعداد افراد پانل متخصصان	حداقل مقدار اعتبار	تعداد افراد پانل متخصصان	حداقل مقدار اعتبار
۵	۰/۹۹	۱۳	۰/۵۴
۶	۰/۹۹	۱۴	۰/۵۱
۷	۰/۹۹	۱۵	۰/۴۹
۸	۰/۷۵	۲۰	۰/۴۲
۹	۰/۷۸	۲۵	۰/۳۷
۱۰	۰/۶۲	۳۰	۰/۳۳
۱۱	۰/۵۹	۳۵	۰/۳۱
۱۲	۰/۵۶	۴۰	۰/۲۹

در این پژوهش برای سنجش اعتبار محتوا (CVR) پاسخ ۱۵ نفر از متخصصان جمع‌آوری گردید بنابراین طبق جدول فوق برای پانل ۱۵ نفر حداقل مقدار اعتبار ۰/۴۹ خواهد بود. از متخصصان خواسته شد در مورد هر گویه نظر خود را در قالب «ضرورت دارد» و «حذف شود» و «ضرورت دارد به شرط اصلاح (شرح اصلاح)» مطرح نمایند. با توجه به پاسخ متخصصان اعتبار محتوایی هر یک از گویه‌ها محاسبه گردید. موارد ذکر شده که توسط متخصصان دریافت گردیده و همچنین مقدار CVR هر یک از گویه‌ها به تفصیل در جدول ۳ نمایش داده شده است.

جدول شماره (۳): گزارش سنجش اعتبار محتوا (CVR)

گویه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	CVR > 0/49
نبود محیط مناسب برای مطالعه	√	اصلاح	√	√	√	√	√	√	√	√	اصلاح	اصلاح	اصلاح	√	√	۰/۱۶
کمبود کتابخانه‌ها و عدم دسترسی به آنها	√	√	√	اصلاح	√	اصلاح	√	√	√	√	√	√	√	√	√	۱
نبود فضای مناسب و امکانات کافی	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	اصلاح	۰/۱۸۶
کمبود کتاب	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	۱
نبود دسترسی به کتاب‌های	اصلاح	اصلاح	اصلاح	اصلاح	√	√	√	√	اصلاح	√	√	اصلاح	√	√	√	۰/۱۶

مناسب																
نبود تنوع کافی در کتابها	✓	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱
نبود یا کمبود نیروی انسانی متخصص در کتابخانهها	اصلاح	اصلاح	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	۰/۷
گرانی کتاب	اصلاح	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	اصلاح	✓	✓	۰/۸۶
نبود احساس نیاز به مطالعه در مردم	✓	اصلاح	اصلاح	اصلاح	✓	اصلاح	✓	اصلاح	✓	✓	اصلاح	✓	اصلاح	✓	✓	۰/۷۳
نبود علاقه و عادت به مطالعه به ویژه از کودکی	اصلاح	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	۰/۶
عدم وجود فرهنگ اهدای کتاب	اصلاح	✓	✓	✓	اصلاح	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۰/۶
وجود فرهنگ شفاهی	✓	اصلاح	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۰/۷۳
نبود تفکر انتقادی	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	۰/۷۳
نبود هنجارهای اجتماعی در جامعه برای مطالعه	اصلاح	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۰/۷۳
عدم باور به ارزش کتاب و مطالعه و تأثیر آن بر رشد اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی	اصلاح	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	✓	×	✓	اصلاح	اصلاح	✓	۰/۶
کم‌سوادی بخش قابل توجهی از دبیران در آموزش و پرورش	✓	اصلاح	✓	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	۰/۸۶
کمبود برگزاری نمایشگاه‌های کتاب در سطح جامعه	اصلاح	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	۰/۷۳

وضعیت اقتصادی و مشغله دبیران	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	۱
عدم توسعه کتابخانه	✓	اصلاح	اصلاح	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	۰/۷۳
تبلیغ ضعیف در زمینه تشویق دبیران به مطالعه	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	۰/۱۸۶
کمبود کتابهای غیردرسی در منزل	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	✓	۱
کاهش قدرت خرید خانواده	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۰/۱۸۶
عادت نداشتن به مطالعه در بین اعضای خانواده	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۰/۷۳
تماشای زیاد تلویزیون	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۰/۱۸۶
محیط پرجمعیت و شلوغ خانواده	اصلاح	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۰/۷۳
نبود پویایی در نظام تعلیم و تربیت	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱
تکیه بر سیاست تک متنی در آموزش و پرورش	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	۰/۷۳
فرهنگ سطحی خوانی در آموزش و پرورش	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	۰/۱۸۶
آموزش و پرورش شیوه تدریس نادرست دبیران	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱
ضعف آموزش و پرورش در گسترش فرهنگ مطالعه و کتابخوانی	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۰/۱۸۲

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

برگزار نشدن مسابقات علمی و آموزشی در بین دبیران	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	✓	۰/۷۳
نداشتن علاقه و انگیزه برای مطالعه	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱
درک نکردن اهمیت و کتابخوانی ناآگاهی	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	۱
معلمان نسبت به شیوه‌های صحیح مطالعه	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	✓	✓	✓	✓	✓	اصلاح	۰/۷۳	

جهت بررسی پایایی پرسشنامه یک نمونه اولیه شامل ۳۰ پرسشنامه پیش‌آزمون شد و سپس با استفاده از داده‌های به‌دست‌آمده از این پرسشنامه‌ها و به کمک نرم‌افزار آماری Spss میزان ضریب پایایی برای پرسشنامه‌ها برآورد گردید تا سطح پایایی مؤلفه‌های پرسشنامه‌ها به دست آید. همان‌طور که جدول شماره ۴ نشان می‌دهد، متغیرها و مؤلفه‌های پژوهش از پایایی قابل قبولی برخوردار بودند.

جدول شماره (۴): پایایی متغیرهای پژوهش

میزان آلفا	متغیرها / مؤلفه‌ها
۰/۷۴۴	متغیر انجام مطالعه و پژوهش
۰/۷۰۹	کتابخانه
۰/۸۱۲	عوامل اجتماعی
۰/۷۳۷	ملی و دولتی
۰/۷۶۰	عوامل خانوادگی
۰/۸۲۳	عوامل حرفه‌ای و عوامل سازمانی
۰/۷۲۲	عوامل فردی

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل عاملی، آزمون فریدمن و t تک‌گروهی و نرم‌افزار spss استفاده گردید.

۳- یافته‌ها

نتایج به‌دست‌آمده از آمار جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان در خصوص جنسیت نشان می‌دهد که ۲۱۸ نفر (۵۶/۸ درصد) از پاسخ‌دهندگان مرد و ۱۶۶ نفر (۴۳/۲ درصد) از پاسخ‌دهندگان زن بودند. ۹/۹ درصد دارای تحصیلات فوق‌دیپلم، ۵۰/۸ درصد لیسانس و ۳۹/۳ درصد دارای مدرک فوق‌لیسانس و بالاتر بودند. افراد گروه‌های سنی کمتر از ۳۰ سال، ۳۹-۳۰، ۴۰-۴۹ و ۵۰ سال و بالاتر هر کدام به ترتیب ۱۰/۲، ۲۴/۲، ۴۳/۸ و ۲۱/۹ درصد از حجم نمونه آماری، و افراد دارای سنوات کمتر از ۱۰ سال، ۱۰ تا ۱۵، ۱۵ تا ۲۰ و بیشتر از ۲۰ سال به ترتیب، ۱۱/۷، ۴۰/۱، ۳۸ و ۱۰/۲ درصد از نمونه مورد مطالعه را به خود اختصاص داده بودند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

سؤال اول: وضعیت موجود فرهنگ کتابخوانی در بین مقطع متوسطه دوم شهر رودهن به چه صورت است؟

جدول شماره (۵): آزمون تی تک نمونه جهت ارزیابی وضعیت موجود فرهنگ کتابخوانی

آماره تی	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین‌ها
۹۴/۱۱	۳۸۳	۰/۰۰۱	۱۸/۱۰

بر اساس اطلاعات جدول ۵ آزمون تی تک نمونه‌ای جهت ارزیابی وضعیت موجود فرهنگ کتابخوانی در بین مقطع متوسطه دوم شهر رودهن ۹۴/۱۱ به دست آمده است. سطح معنی داری به دست آمده برای آزمون تی، برابر با ۰/۰۰۱ می‌باشد که کمتر از سطح معنی داری ۰/۰۵ است. می‌توان نتیجه گرفت که این احتمال وجود دارد که میانگین وضعیت موجود فرهنگ کتابخوانی در بین مقطع متوسطه دوم شهر رودهن اختلاف معناداری با میانگین جامعه دارد، بنابراین می‌توان بیان کردند که فرض صفر که ناشی از تصادف است رد می‌شود و فرض H_1 تأیید می‌شود.

سؤال دوم: موانع فرهنگ کتابخوانی در بین دبیران مقطع متوسطه دوم شهر رودهن به چه صورت است؟

در این پژوهش موانع فرهنگ کتابخوانی، عوامل کتابخانه‌ای، اجتماعی، ملی و دولتی، خانوادگی، حرفه‌ای و سازمانی و عوامل فردی بودند. همان‌طور که جدول شماره ۶ از نتایج دو آزمون KMO و آزمون بارتلت استفاده شد. بر اساس نتیجه آزمون KMO که مقدار آن برابر با ۰/۸۶۶ می‌باشد، داده‌های تحقیق قابل تقلیل به تعدادی عامل‌های زیربنایی و بنیادی هستند. همچنین نتیجه آزمون بارتلت که در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ است، نشان می‌دهد که ماتریس همبستگی بین گویه‌ها، ماتریس همانی و واحد نمی‌باشد. یعنی از یک طرف بین گویه‌های داخل هر عامل همبستگی بالایی وجود دارد و از طرف دیگر بین گویه‌های یک عامل با گویه‌های عامل دیگر، هیچ‌گونه همبستگی وجود ندارد.

جدول شماره (۶): بررسی میزان KMO و آزمون بارتلت متغیرهای پژوهش بر اساس تحلیل عامل

مقدار آزمون	KMO
۰/۸۶۶	۰/۸۶۶
مقادیر آزمون بارتلت	Approx. Chi-Square
۳۸۳	۵۲۶۳/۳۰۴
Df	۳۸۳
Sig.	۰/۰۰۰

جدول شماره (۷): مقادیر ویژه مقدار و واریانس و درصد تجمعی واریانس و بارهای عاملی

مقادیر	مجموع مجذورات بارهای عاملی استخراج شده			مجموع مجذورات بارهای عاملی دوران یافته		
	درصد تجمعی	نسبت واریانس	کل	درصد تجمعی	نسبت واریانس	کل
۱	۴۵/۴۱۰	۴۵/۴۱۰	۴/۶۸۰	۳/۵۷۸	۲۷/۵۲۶	۲۷/۵۲۶
۲	۴۷/۵۰۸	۶۲/۵۶۹	۱/۴۹۶	۲/۵۱۳	۱۹/۳۳۰	۴۶/۸۵۶
۳	۵۷/۲۳۴	۷۳/۷۶۰	۱/۲۶۴	۱/۳۴۹	۱۰/۳۷۷	۵۷/۲۳۴
۴	۸۳/۱۷۸	۸۳/۱۷۸	۰/۹۰۵			
۵	۹۲/۰۸۳	۹۲/۰۸۳	۰/۷۹۹			

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۶ ۰/۶۹۵ ۷/۹۱۷ ۱۰۰/۰۰۰

جدول شماره ۸، ماتریس همبستگی بین گویه‌ها و عامل‌ها را بعد از چرخش نشان می‌دهد. در این جدول مقادیری که در هر عامل نشان داده شده‌اند، می‌توانند با همدیگر تشکیل عامل مربوطه را بدهند. جدول زیر نشان می‌دهد که بالاترین بار مؤلفه‌های (عوامل اجتماعی و عوامل فردی) بر روی عامل اول است.

جدول شماره (۸): ماتریس همبستگی بین گویه‌ها و عامل‌ها را بعد از چرخش

عامل‌ها			متغیرها
۳	۲	۱	
۰/۴۳۳	۰/۳۶۵	۰/۷۸۰	عوامل اجتماعی
۰/۴۷۰	۰/۳۶۸	۰/۷۵۱	عوامل فردی
۰/۳۰۷	۰/۷۲۹	۰/۴۲۳	عوامل حرفه‌ای و عوامل سازمانی
۰/۳۹۴	۰/۷۶۷	۰/۵۹۸	عوامل خانوادگی
۰/۶۵۶	۰/۵۶۴	۰/۲۶۹	ملی و دولتی
۰/۷۲۲	۰/۶۲۱	۰/۳۵۹	کتابخانه

سؤال سوم: اولویت‌بندی موانع فرهنگ کتاب‌خوانی در بین دبیران مقطع متوسطه دوم شهر رودهن به چه صورت است؟

یافته‌های به‌دست‌آمده از آزمون فریدمن نشان می‌دهد، مقدار آماره آزمون ($\chi^2 = ۱۶۹,۶۷$) است که در سطح خطای کمتر از ۰/۰۱ معنادار می‌باشد، بر این اساس با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت بین میانگین شاخص‌های به‌دست‌آمده تفاوت معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از جدول زیر در زمینه میانگین رتبه متغیرهای موانع فرهنگ کتاب‌خوانی در بین دبیران مقطع متوسطه دوم شهر رودهن، عوامل فردی و عوامل اجتماعی به ترتیب با ۶/۸۷ و ۵/۴۹ بالاتر از سایر گویه‌ها بوده است که بیانگر بالا بودن اهمیت این عوامل در این زمینه بوده است.

جدول شماره (۹): رتبه‌بندی موانع فرهنگ کتاب‌خوانی

رتبه	میانگین رتبه	عنوان
۲	۵/۴۹	عوامل اجتماعی
۱	۶/۸۷	عوامل فردی
۳	۵/۴۲	عوامل حرفه‌ای و عوامل سازمانی
۴	۴/۸۶	عوامل خانوادگی
۶	۴/۳۱	ملی و دولتی
۵	۴/۳۷	کتابخانه
	Chi-square	df
	۱۶۹/۶۷	۶
		Sig
		۰/۰۰۰

۴- نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی موانع فرهنگ کتاب‌خوانی در بین دبیران مقطع متوسطه دوم شهر رودهن بود.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

بر مبنای سؤالات پژوهش نتایج نشان داد بین میانگین وضعیت موجود فرهنگ کتابخوانی در بین مقطع متوسطه دوم شهر رودهن با میانگین جامعه تفاوت معنی‌داری وجود دارد. تحلیل عامل نشان داد که بالاترین بار مؤلفه‌های را عوامل اجتماعی و عوامل فردی را به خود اختصاص دادند. بر اساس آزمون فریدمن بین میانگین شاخص‌های به‌دست‌آمده تفاوت معناداری وجود دارد و در زمینه میانگین رتبه موانع فرهنگ کتابخوانی در بین دبیران مقطع متوسطه دوم شهر رودهن، میانگین عوامل فردی و عوامل اجتماعی به ترتیب با ۶/۸۷ و ۵/۴۹ بالاتر از سایر متغیرها است. این نتایج با یافته‌های برخی مطالعات دیگر مطابقت و همخوانی دارد. به‌عنوان مثال موسوی (۱۳۹۵) در پژوهشی بیان کردند با توجه به گسترش و اهمیت روزافزون اطلاعات علمی و نیاز به استفاده از آن، و برای آماده کردن و مستعد نمودن زمینه بهره‌وری از این اطلاعات، و ایجاد احساس نیاز واقعی به آن، قبل از همه به یک برنامه‌ریزی وسیع و حساب‌شده در جهت ترویج فرهنگ مطالعه و تحقیق نیاز داریم. میرزایی و بیات (۱۳۹۵) در پژوهشی بیان کردند امروزه بخشی از وقت افراد صرف مطالعه می‌شود، ولی اغلب به علت آشنا نبودن با شیوه‌های صحیح مطالعه، زمان زیادی تلف شده و از اشتیاق افراد به مطالعه کاسته می‌شود، ضمن اینکه هر نوع خواندن، مطالعه تلقی نمی‌شود، برای مثال: فروشنده‌ای که صورت‌حساب فروش روزانه‌اش را مرور می‌کند یا دانش‌آموزی که کتاب‌های درسی مدرسه را می‌خواند، درواقع نوعی انجام وظیفه و رسیدگی به امور روزمره بوده و مطالعه محسوب نمی‌شود. مطالعه هنگامی است که فرد تنها به خاطر علاقه و احساس نیاز و در راستای هدفی مشخص کتابی به دست گیرد و آن را با اشتیاق بخواند. دین اسلام و کتاب آسمانی برای مطالعه و کتابخوانی و کسب علم، ارزش و اعتبار خاصی قائل شده است. اکثر محققین بر این باورند، که ملت‌هایی در طول تاریخ ماندگارتر و به لحاظ فرهنگی غنای بیشتری یافته‌اند که به مطالعه و کتابخوانی اهمیت بیشتری می‌داده‌اند، و توانسته‌اند اندوخته‌های خود را به نسل‌های بعدی انتقال دهند. اهمیت کتابخوانی در اسلام به قدری است که معجزه پیامبر اکرم (ص) کتاب معرفی شده است و در این کتاب مقدس هم اولین آیاتی که بر پیامبر (ص) نازل شده با امر به خواندن و الفاظ کتاب، قلم، و علم آغاز شده است. اهمیت کتاب و کتابخوانی تا حدی است که خداوند متعال به قلم و به آنچه می‌نویسد، قسم یاد کرده است. غفاری و هنرجو (۱۳۹۷) در مطالعه‌ای بیان کردند که مهم‌ترین راهکارهای ترویج فرهنگ مطالعه به ترتیب عبارت بودند از: «توجه به نیازهای اطلاعاتی و انجام پژوهش‌هایی در رابطه با نیازسنجی منابع درخواستی»، «مثبت نشان دادن تأثیر مطالعه بر سایر یادگیری‌ها»، «ساخت و تجهیز کتابخانه‌های روستایی» و «تهیه منابع جدید». اکبری و نصرالهی (۱۳۹۵) در پژوهش خود نشان دادند در بررسی فرهنگ مطالعه برحسب جنسیت در بعد هنجار تفاوت معناداری مشاهده شد، دانش آموزان پسر در مقایسه با دانش آموزان دختر، در سطح بالاتری قرار داشتند. برحسب سواد پدر و مادر در بعد هنجار و خانواده، تفاوت معناداری به لحاظ آماری مشاهده شد. دانش‌آموزان دارای والدین با سواد بالاتر، از فرهنگ مطالعه در سطح بالاتری برخوردار بودند. برحسب محل سکونت در بعد ارزش تفاوت معناداری به لحاظ آماری مشاهده شد. دانش‌آموزان پایین‌شهر در مقایسه با دانش‌آموزان بالاشهر مؤلفه ارزش به مطالعه را در سطح بالاتری ارزش‌گذاری نمودند. با توجه به نتایج پژوهش در بررسی فرهنگ مطالعه برحسب جنسیت، توجه به فرهنگ مطالعه دختران ضروری می‌نماید. حنیفه لو (۱۳۹۵) در پژوهشی نشان داد که کتاب و مطالعه در زندگی بشر به‌ویژه نسل جوان و نوجوان تأثیر به‌سزایی در رشد و شکوفایی، توانایی و استعداد آن‌ها دارد. متأسفانه درصد مطالعه در کشور ما نسبت به کشورهای پیشرفته خیلی کم و ناچیز است. البته کم‌رغبتی به مطالعه و خواندن کتاب می‌تواند علت‌های فراوانی داشته باشد. یکی از راه‌های افزایش مطالعه، یادگیری مهارت‌ها، مفهوم مطالعه‌ی اثربخش است. آری^۱ (۲۰۰۶) در پژوهش خود به والدین توصیه می‌کند که کتابخوانی به‌خصوص با صدای بلند برای کودکان را یک بخش عادی از زندگی روزمره خود قرار دهند. نتایج پژوهش باکودی^۲ (۲۰۱۸) حاکی از آن است که منزلت، درآمد و تحصیلات سه پایه اصلی برای قشربندی اجتماعی در مطالعه کتاب در مجارستان هستند. رفتار مطالعاتی مجارستانی‌ها به شدت با منزلت اجتماعی خود و والدینشان ارتباط دارد. به‌عبارت‌دیگر، قشربندی به وسیله درآمد،

1. Oleary
2. Bukodi

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

تحصیلات و منزلت رفتار مطالعاتی افراد را تعیین می‌کند. هر چه نظام قشریندی جایگاه بالاتری داشته باشد، بیشتر به سمت مطالعه می‌رود. بر مبنای پژوهش اکلز^۱ و همکاران (۲۰۱۸) معمولاً در خانواده‌های متعلق به جایگاه اجتماعی - اقتصادی بالا فعالیت‌هایی وجود دارند که تفکر کودکان را تحریک می‌کند. به‌علاوه در این خانواده‌ها کامپیوتر، کتاب‌های کمک‌آموزشی و غیرآموزشی، جورچین و ... به چشم می‌خورد و والدین برای رشد شناختی فرزندانشان سرمایه‌گذاری کرده و برای یادگیری آنها وقت بیشتری صرف می‌کنند. کامپ^۲ (۲۰۱۷) در بررسی خود دریافت که افراد بیشترین تأثیر را در گرایش به مطالعه از خانواده و معلمان دریافت کرده بودند و اکثراً حسی خوشایند و مثبت نسبت به مطالعه داشتند. این امر تأییدی بر این واقعیت است که عادت به مطالعه کردن در افراد از سنین پایین شکل می‌گیرد و نقش خانواده و مدرسه در شکل‌گیری این عادات بسیار حائز اهمیت است. یافته‌های تجربی پترسون در جوامع آمریکایی نشان می‌دهد که گروه‌های اجتماعی که به پایگاه‌های برتر تعلق دارند دارای ذائقه متنوعی هستند و کالاهای فرهنگی مورد مصرفشان بسیار متنوع است. به‌عنوان مثال، آنها به انواع ژانرهای موسیقیایی گوش می‌کنند. درواقع، محتوای دقیق ژانرها نیست که طبقات پایین را از بالا جدا می‌کند، بلکه تنوع و تعداد ژانرهاست که چنین می‌کند (تیمکی^۳، ۲۰۱۵).

اقبال از مطالعه و پاسخ به این نیاز معنوی امری ذاتی است و انسان‌ها برای پاسخ به آن تلاش می‌کنند و برای به‌روز شدن در حوزه‌ی تخصصی، فرهنگی و اجتماعی خود نیاز به مطالعه دارند، بنابراین نگاه تخصصی و فرهنگی می‌تواند راهگشا باشد. نتایج پژوهش در حوزه‌های مختلف، فرهنگ مطالعه شما را نسبت به رویدادها و پدیده‌های علمی، فرهنگی و اجتماعی کارآمدتر می‌نماید و از طرفی نگاه بین‌رشته‌ای را گسترش می‌دهد و علوم مختلف را به طریق سیستمی به خدمت می‌گیرد تا تولید علمی مناسبی داشته باشند و یافته‌های جدید تطبیقی را بر اساس نظام‌های تعلیم و تربیت جهان ارائه می‌دهد.

بحث درباره‌ی مطالعه و خواندن همواره بوده است و تعاریف متعدد و متفاوتی از این دو واژه وجود دارد. اینکه مطالعه چیست؟ و چه تفاوتی با خواندن دارد؟ خود مسأله‌ای است که جای تأمل و بررسی دارد. اما روشن است که روح انسان نیاز به استراحت دارد و عدم تعادل روحی موجب عدم تعادل جسمی می‌شود. بدین منظور با مطالعه فرصت‌ها و تهدیدهای محیطی می‌توان تعاملات خود با دیگران را مدیریت کرد و بهتر خود را با محیط سازگار نمود.

بنابراین می‌توان گفت مطالعه، فرد را کارآمد ساخته تا به یک زندگی علمی، تجربه‌شده و یا یک زندگی برتر و متعالی‌تر دست یابد و از زندگی سنتی خارج کند. علاوه بر این، باعث گشوده شدن منشأ تغییرات و دگرگونی‌های ناپیدایی است که بر تفکر، هوشیاری، ادراکات، حافظه و ... اثر می‌گذارد و سبب تعالی بخشیدن قوای فکری می‌شود.

بر این اساس می‌توان گفت باوجود آنکه فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی باید به‌عنوان یک عامل مهم در یادگیری فردی و اجتماعی به‌ویژه در میان فرهنگیان از جایگاه ویژه‌ای برخوردار باشد، اما متأسفانه به دلایل متعددی، کتاب‌جایگاهی شایسته در جامعه ایرانی ندارد و هنوز افراد حتی معلمان مطالعه را به‌عنوان یک نیاز دائمی برای خود احساس نمی‌کنند (خنifer و همکاران، ۱۳۹۳). افرادی که اصلاً مطالعه نمی‌کنند یا کم مطالعه می‌کنند، اصلی‌ترین دلیل را کمبود وقت و وجود مشکلات عنوان کرده‌اند (یعقوبی راد و همکاران، ۱۳۹۴). سالاری و همکاران بیشترین عوامل بازدارنده مطالعه را ناشی از نبود فرهنگ مطالعه در خانواده و نظام آموزش و پرورش دانسته‌اند (سالاری و همکاران، ۱۳۹۳). کتاب‌خوانی، راهی برای دستیابی به دانایی و توانایی است که به آدمی در فهم و درک درست، یاری می‌رساند و کلید گذر از محدودیت‌ها و جهالت‌ها و ورود به دنیای گسترده و ژرف است. از همین رو، مطالعه پنجره‌ای به سوی اندیشه‌ها، تجربه‌ها، آموخته‌ها و اندوخته‌هاست. مطالعه و خواندن همیشگی و مادام‌العمر اساس فرهنگ کتاب‌خوانی است. در حقیقت، فرهنگ کتاب‌خوانی، حرکتی فراتر از یک مهارت عادی است و متضمن فرهنگی است که حاوی سواد گسترده است و خواندن از فعالیت‌های روزانه و مداوم زندگی به شمار می‌آید (استرانگر-

1. Eccles
2. Camp
3. Timkey

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

یوهانسن^۱، ۲۰۱۴). با ترویج و گسترش کتاب و کتابخوانی می‌توان علاوه بر دستیابی به دستاوردهای نوین بشری در زمینه دانش و فرهنگ و پیشینه اندیشه‌ها، عقاید و تجلیات فکری و خلاق بزرگان فکر و اندیشه، به سفارش‌ها و توصیه‌های دینی و اسلامی که در آنها کتاب و کتابخوانی جایگاه بس ارجمند و متعالی دارد، عمل نمود. در واقع آراسته شدن به فضایل اخلاقی، مقابله با خرافات و انحرافات فکری و جلوگیری از خودباختگی در برابر بیگانگان در سطح جامعه در گرو افزایش دانش و آگاهی یکایک افراد جامعه است و این مهم نیز با درک ارزش و جایگاه کتاب و اهتمام به مطالعه آن مرتبط است؛ بنابراین، مطالعه و کتابخوانی، ابزار اصلی افزایش سطح آگاهی و دانش همگان است.

روش تربیتی و آموزشی و نگرش والدین در رابطه با مطالعه و کتابخوانی، و سطح اقتصادی و پایگاه اجتماعی خانواده، نقش به‌سزایی در عادت به کتابخوانی دارد. دشوارترین وظیفه در اشاعه کتابخوانی در هر جامعه‌ای بر عهده مدارس و نظام آموزش و پرورش آن جامعه است. اگر افراد در مدرسه با کتاب آشنا شده و لذت مطالعه و افزایش معلومات عمومی را درک کند؛ از همان ابتدای شکل‌گیری شخصیتشان با مطالعه خو می‌گیرند. می‌توان گفت یکی از دلایل پایین بودن سطح مطالعه در کشور در وهله اول به عدم شناخت صحیح از موضوع مطالعه برمی‌گردد که بین مردم و مسئولان دیده می‌شود. مردم را به مطالعه عادت نداده‌ایم و آنها نیز به کتابخوانی و مطالعه احساس نیاز نمی‌کنند، افراد در استفاده از کتاب برای حل مشکلات خود احساس بی‌نیازی می‌کنند، کتاب خواندن در کشور، پدیده‌ای جدی و عبوس به شمار می‌آید که خاص گروهی ویژه و برای قشر خاصی تلقی می‌شود. تصور عامه از کتاب یک حجم انبوه از کاغذ است که باید در فضایی ساکت و به دور از دغدغه آن را خواند، حال آنکه می‌توان کتاب‌هایی را در جامعه عرضه کرد که مردم برای برطرف کردن نیازهای اولیه خود، برای سرگرمی و تفریح و یا لذت بردن و خندیدن به آن مراجعه کنند و ساعت‌ها وقت برای مطالعه بگذارند.

هر پژوهشی با محدودیت‌هایی مواجه است که در این پژوهش محدودیت‌ها شامل این موارد بود: پاسخ‌گویی نامناسب برخی از دبیران، دسترسی ناکافی به بعضی از مقالات مفید در ارتباط با موضوع تحقیق، مقطعی بودن (غیر طولی) پژوهش، عدم تعمیم نتایج این پژوهش به سایر مناطق و احتیاط در این زمینه، تحت تأثیر قرار گرفتن نتایج پژوهش به دلیل آنکه در پرسشنامه این احتمال وجود دارد که آزمودنی سعی کنند تا آن‌گونه که باید باشند، نه آن‌گونه که هستند را در پاسخ‌گویی به سؤالات مدنظر داشته باشند. بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از روش‌های کیفی و به‌ویژه آمیخته برای بررسی متغیرهای پژوهش استفاده شود و به‌منظور تحلیل روابط متغیرها با استفاده از مدل‌یابی معادلات ساختاری پژوهش حاضر تکرار گردد.

نتایج حاصل از این پژوهش به لحاظ کاربردی، پیشنهادهایی را نیز دربر دارد:

در زمینه موانع فردی: ایجاد انگیزه و تعریف هدف‌های ارزشی، برپایی سمینارها و سخنرانی‌های انگیزشی با موضوع ترغیب دبیران برای مطالعه؛ برگزاری کارگاه‌هایی جهت آشنایی شیوه‌های صحیح مطالعه.

در زمینه موانع اجتماعی: سیاست‌گذاری و ترغیب خانواده به مطالعه، خانواده مشوق و آغازگر کتابخوانی باشد تا این روند همچون دور تسلسل برای فرزندان تکرار و به یک فرهنگ جدانشدنی تبدیل گردد؛ مسئولان فرهنگی باید با ایجاد امکانات و بسترهای مناسب تلاش کنند تا مردم بخشی از درآمد خود را به خرید کتاب اختصاص دهند؛ احداث ایستگاه‌های مطالعه در مراکز تجمع افراد، مجتمع‌های مسکونی و اماکن مذهبی (مساجد، حسینیه‌ها، تکیه‌ها و بقعه‌ها و اماکن متبرکه امام زادگان (ع) مراکز ارائه خدمات از قبیل مطب‌ها، مراکز خرید، اماکن تفریحی و ورزشی و پایانه‌های مسافری می‌تواند راهکار دیگری در این زمینه باشد؛ دولت، یکی دیگر از پایه‌های اساسی در امر ترویج کتابخوانی و بالا بردن سطح سرانه مطالعه در جامعه و فرهنگ‌سازی است. دولت می‌تواند با حمایت‌های مالی و معنوی و کاهش مالیات یا معافیت‌های مالیاتی برای ناشران و کتاب‌فروشی‌ها و حمایت از آنان قیمت تمام‌شده کالای فرهنگی تولیدی توسط آنان را کاهش دهد و به این امر کمک مؤثری نمایند.

1. Stranger-Johannessen

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مراجع

۱. ابوطالبی، مریم. (۱۴۰۰). نقش مطالعه و کتاب‌خوانی در توسعه و تعالی فرهنگ. سومین کنفرانس ملی پژوهش‌های نوین در تعلیم و تربیت، روانشناسی، فقه و حقوق و علوم اجتماعی، شیروان.
۲. اکبری بورتنگ، محمد و نصراللهی، سیدنورالله. (۱۳۹۵). بررسی فرهنگ مطالعه در دانش‌آموزان شهر بیرجند. مطالعه راهبردی، ۱۷، ۷۱-۸۵
۳. حنیفه لو، توران. (۱۳۹۵). موانع و مشکلات موجود در ترویج مطالعه و کتاب‌خوانی. کنفرانس منطقه‌ای فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی آسیب‌شناسی و راهکارها، زنجان.
۴. خنیفر، حسین، طاهری، فاطمه و سیار، ابوالقاسم. (۱۳۹۳). راهکارهای اجرایی ارتقاء فرهنگ مطالعه در بین دانش‌آموزان استان قم با تأکید بر کتاب‌خوانی. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۹۸، ۸۶-۱۰۵.
۵. رضوانی، الهام و صالح نیا، حامد. (۱۳۹۹). بررسی و اولویت‌بندی موانع و راهکارهای توسعه فرهنگ مطالعه و پژوهش در بین دبیران دوره دوم متوسطه شهرستان چالوس. پنجمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پژوهش، محمودآباد.
۶. زارعی، عیسی. (۱۳۹۲). رسانه ملی و فرهنگ کتاب‌خوانی. قم: مرکز پژوهش‌های اسلامی صداوسیما.
۷. سالاری، محمود، دبانی، محمدحسین و فتاحی، رحمت‌الله. (۱۳۹۳). تحلیلی بر عوامل بازدارنده و تسهیل‌کننده مطالعه در ایران در چهار دهه اخیر: رویکردی مروری. پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۲، ۲۹-۱۲.
۸. سیاه منصور، سعادت. (۱۳۹۵). موانع و مشکلات موجود در ترویج مطالعه و کتاب‌خوانی. کنفرانس منطقه‌ای فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی آسیب‌شناسی و راهکارها، زنجان.
۹. غفاری، سعید و هنرجو، مریم. (۱۳۹۷). راهکارهای ارتقاء فرهنگ مطالعه در میان زنان عضو کتابخانه‌های عمومی شهر ملایر. زن و فرهنگ، ۱۰، ۱۲۶-۱۱۷.
۱۰. کاربخش راوری، ماشاءالله. (۱۳۹۲). چگونه کودکان و نوجوانان را به مطالعه علاقه‌مند کنیم؟. چاپ ششم، تهران: انتشارات مدرسه.
۱۱. کریمیان، زهرا، صباغیان، زهرا و صالح صدق پور، بهرام. (۱۳۹۰). بررسی موانع و چالش‌های پژوهش و تولید علم در دانشگاه‌های علوم پزشکی. دوفصلنامه انجمن آموزش عالی ایران، ۴، ۶۳-۳۵.
۱۲. موسوی، سیدحمید. (۱۳۹۵). عوامل مؤثر بر مطالعه و کتاب‌خوانی، موانع و راهکارها. کنفرانس منطقه‌ای فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی آسیب‌شناسی و راهکارها، زنجان.
۱۳. میرزایی، زهرا و بیات، یحیی. (۱۳۹۵). موانع توسعه و ترویج فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی در بین دانشجو معلمان علوم تربیتی ورودی ۹۲ پردیس الزهرا (س) زنجان. کنفرانس منطقه‌ای فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی آسیب‌شناسی و راهکارها، زنجان.
۱۴. همایی، مهدی و اشرفی ریزی، حسین. (۱۳۹۲). بررسی راهکارهای ترویج فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی. ماهنامه صدای جمهوری اسلامی ایران، ۶۹، ۵۱-۴۲.
۱۵. یعقوبی راد، فرزانه، کاووسی، اسماعیل و رشیدپور، علی. (۱۳۹۴). بررسی عوامل مؤثر بر ارتقای فرهنگ کتاب‌خوانی در میان دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه منطقه ۵ شهر تهران. خانواده و پژوهش، ۱۲، ۱۰۶-۸۷.
16. Bukodi, E. (2018). Social Stratification and cultural consumption in Hungary: Book Readership. *Poetics*, 247-424
17. Camp, D. (2017). Who's reading and why: Reading habits of 1st grade through graduate students. *Reading Horizons Journal*, 47(3), 251-268.
18. Eccles, J. Wigfield, A. & Schiefele, v. (2018). *Motivation to succeed*. In w. Damon (series Ed.) & N. Eisenberg (vol. Ed.), *Handbook of child psychology: Social, emotional and personality development* (pp. 4042-1095). New York: Wiley.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

19. Joubert, I., Ebersohn, L., Ferreira, R., Plessis, L. D., & Moen, M. (2014). Establishing a reading culture in a rural secondary school: A literacy intervention with teachers. *Journal of Asian and African Studies*, 49(4), 399-412. DOI:10.1177/0021909613487676.
20. Kachala, F. (2007). Developing a reading culture among the rural masses of Mwambo, Zomba District, Malawi: A concept for the 21st century and beyond. *Paper presented at World Library and Information Congress: 73RD IFLA General Conference and Council*, (pp.1-14). 19-23 August 2007, Durban, South Africa.
21. Oleary, J. (2006). Are parents an influences on adolescent reading habits. *Journal of Reading*, 55, 191-195.
22. Shaw, M., & Davidson, M. (2009). *Using the Phono-Graphix Reading Programme as a literacy support intervention strategy*. Oxford: Blackwell Publishing.
23. Stranger-Johannessen, E. (2014). Promoting a reading culture through a rural community library in Uganda. *International Federation of Library Associations and Institutions Journal*, 40 (2), 92-101.
24. Timkey, S. (2015). *The Influence of Parent Attitudes and Involvement on Childrens Literacy Achievement*. Education and Human Development Masters Theses.